

Problemske slikovnice nekad i sad

Hercigonja, Natalija

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:141039>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-07-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET U RIJECI
Odsjek za kulturalne studije

PROBLEMSKE SLIKOVNICE NEKAD I DANAS

Završni rad

Mentorica: doc. dr. sc. Sarah Czerny

Studentica: Natalija Hercigonja

Rijeka, srpanj 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Natalija Hercigonja
Matični broj: 0009075050

Problemske slikovnice nekad i danas

Preddiplomski studij kulturologije

Mentorica: doc. dr. sc. Sarah Czerny

Rijeka, srpanj, 2020.

Sažetak

Slikovnica je prva knjiga u životu svakoga djeteta. Ne tako davno, smatrana je igračkom, a manje je pažnje dobivala njezina moralno-didaktička uloga. S razvojem pedagogije i srodnih znanosti koje su se bavile odgojem i obrazovanjem djece, došlo je i do razvoja nakladništva za djecu te u posljednje vrijeme i do razvoja problemske slikovnice. Problemska je slikovnica slikovnica u kojoj se javljaju aktualni problemi iz dječjega života, nedoumice i strahovi, a nakon postavljanja problema slijedi i rješenje prihvatljivo razvojnim stupnjevima čitatelja dječje dobi. Slikovnica je knjiga u kojoj stanuju simbioza teksta i slike, sredstvo zabave, razonode, veselja, ali i učenja, razvoja i suočavanja s problemima svakodnevnog života. U posljednjih dvadesetak godina brojni hrvatski autori stvaraju vrijedne problemske slikovnice koje se bave raznovrsnim problemima kao što su istospolne obitelji, nacionalne manjine, jednoroditeljske obitelji, diskriminacija i slično. Oko problemskih slikovnica organiziraju se i raznovrsne radionice namijenjene djeci i roditeljima, a u gomili takvih problema kvalitetom i tradicijom ističe se program Pssst... Priča! u Gradskoj knjižnici Rijeka.

Ključne riječi: problemska slikovnica, emocije, različitost

Summary

A picture book is the first book that all children have contact with. Not so long ago, such books were considered to be toys, and little attention was given to their moral-didactic role. With the development of educational and closely related sciences that deal with the upbringing and education of children, the publishing of children's book has developed and, more recently, the development of problem-solving children's books. A problem-solving children's book is a picture book that considers problems in children's lives, and their doubts and fears, which also offers a solution that is acceptable to the developmental stages of the children who are reading it. Children's picture books are books where there is a symbiosis of text and image, that offer entertainment, but also learning, development and advice on how to deal with the problems of everyday life. In the last twenty years, many Croatian authors have created valuable problem-solving children's books that deal with various problems such as same-sex families, national minorities, single-parent families, discrimination and so on. Problem-solving children's books have inspired the organization of various workshops for children and parents. One organization that stands out for its quality and tradition is the Pssst... Story! program organized by the City Library of Rijeka.

Keywords: problem-solving picture book, emotions, diversity

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Povijest hrvatske dječje književnosti	2
2.1. Književnost za djecu	2
2.2. Kratka povijest hrvatske slikovnice	3
3. Slikovnica i njezina osnovna obilježja	5
3.1. Što je to slikovnica?	5
3.2. Uloga ilustracije	6
3.3. Odabir slikovnice	8
4. Problemska slikovnica	9
5. Suvremene problemske slikovnice u Hrvatskoj prema tematici	12
5.1. Rodno-spolna tematika	12
5.2. Dobri smo jer smo različiti	13
5.3. Nositi se s vlastitim emocijama	14
6. Problemska slikovnica i slikovnica kao poticaj radionicama u Gradskoj knjižnici Rijeka..	17
6.1. Povijest programa Pssst... priča!	17
6.2. Uloga i važnost programa iz perspektive nekadašnjih voditeljica	18
7. Zaključak	20
Literatura	21

1. Uvod

Slikovnica je prvo književno djelo s kojim se djeca susreću od najranije dobi. Osim što je književno djelo, ona je i djelo koje spada u domenu likovne umjetnosti budući da se temelji na simbiozi teksta i ilustracija, a u iznimnim slučajevima i fotografija. Postoje različite vrste slikovnica; slikovnice koje se sastoje samo od slika, slikovnice koje sadrže i tekst i slike, slikovnice slagalice, zvučne slikovnice i druge vrste.

U ovome radu promatrane su slikovnice koje sadrže i tekst i ilustracije, s posebnim osvrtom na problemske slikovnice. Slikovnica ima ogromnu ulogu i utjecaj na život i razvoj svakoga djeteta zato što ona utječe na razvoj djeteta u različitim domenama; od emocionalne komponente pa sve do motorike, sposobnosti socijalizacije i uspostave kvalitetnijih međuljudskih odnosa. Najvažnija činjenica je da slikovnica utječe na stvaranje budućeg čitatelja jer dijete koje čita postaje odrastao čitatelj.

U ovome radu istraženo je što je to slikovnica, objašnjeni su osnovni pojmovi vezani za slikovnice, važnost slikovnice u životu djeteta te je rad baziran isključivo na hrvatskim slikovnicama pa je prikazan i povijesni razvoj hrvatske slikovnice. Naglasak rada je na problemskim slikovnicama te je za potrebe rada provedeno istraživanje u Knjižnici i čitaonici "Fran Galović" Koprivnica, a cilj istraživanja bio je pronaći suvremene hrvatske problemske slikovnice. Prikazano je dvadesetak suvremenih hrvatskih problemskih slikovnica. Osim ovog istraživanja, za potrebe pisanja rada analiziran je program Pssst... priča! koji se provodi u Gradskoj knjižnici Rijeka kako bi se vidjelo koja je uloga problemske slikovnice te kakvi se sve sadržaji mogu ponuditi djetetu kojemu se nudi problemska slikovnica.

Problemska je slikovnica važan dio svakoga djetinjstva zato što ona pomaže djetetu sagledati stvarne životne probleme i situacije iz vlastite perspektive, ona iz perspektive djetetu prihvatljivih bića nudi rješenja za velike, teške i bolne probleme svakoga odrastanja. Važnost problemske slikovnice sve je više prepoznata u svijetu, ali i u Hrvatskoj te je u programima namijenjenima za rad s djecom fokus stavljen na bavljenje problemskom slikovnicom koja pomaže djetetu u lakšem suočavanju sa svijetom oko sebe.

2. Povijest hrvatske dječje književnosti

2.1. Književnost za djecu

Ponekad se postavlja pitanje: Što je to uopće i postoji li književnost za djecu? Odgovor na ovo pitanje dao je jedan od najranijih teoretičara hrvatske dječje književnosti, Milan Crnković. Crnković smatra da postoji dječja književnost koja je dio nacionalne književnosti, a ima norme, tematiku i čitaoce te ju nitko ne može nijekati, iako se oko samog postojanja dječje književnosti ponekad vode borbe. (Crnković, 1984.)

Nadalje, postoje različite definicije dječje književnosti. Crnković smatra da je dječja književnost “posebni dio književnosti koji obuhvaća djela što po tematici i formi odgovaraju dječjoj dobi (grubo uzevši od 3. do 14. godine)”. (Crnković, 1984., str. 6.) Ta su djela autori ili svjesno namijenili djeci ili ih nisu svjesno namijenili djeci, ali su s vremenom postala prikladna za dječju dob pa ih najviše čitaju djeca. (Crnković, 1984.)

Problem dječje književnosti mnogo je širi zato što obuhvaća i pitanje kako se je i kada književnost za djecu uopće počela razvijati. Općenito, smatra se da je do pojave dječje književnosti došlo zbog neknjiževnih promjena u društvu koje su dovele do takozvanog otkrića djetinjstva. Otkriće djetinjstva odnosi se na trenutak u kojemu je odgoju djece dana veća pažnja pa je došlo do promišljanja o tome što je dobro za djecu. (Hameršak, 2011.)

U dalekoj prošlosti smatralo se da je čitanje štetno za djecu. Primjerice, 1553. godine Frane Petrić traži da se djeci i mladima zakonski zabrani čitanje “prostog i štetnog tiska” (Hameršak, 2011., str. 38.) Petrić nije bio odgojitelj budući da se je klasična literatura o odgoju djece u Hrvatskoj počela tiskati tek u 19. stoljeću pa se njegovo mišljenje treba uzimati kao povijesno mišljenje, a ne mišljenje struke u povijesti. U europskim državama je dugi niz povijesti također smatrano da su priče loše za djecu, odnosno da strašila, vukodlaci i drugi likovi iz priča imaju negativan utjecaj na djecu. (Hameršak, 2011.)

Pedagog Ivan Filipović je u 19. stoljeću napisao članak “Knjižice za mladež” u kojemu je zastupao da čitanje pozitivno utječe na djecu. Iako je i prije Filipovićeve knjižice bilo naznaka ovakvim mišljenjima, smatra se da je u 19. stoljeću u Hrvatskoj došlo do općeprihvaćenog mišljenja da je čitanje dobro zato što dovodi do napretka, a tu se podrazumijevalo i dječje

čitanje. (Hameršak, 2011.) Danas se književnost za djecu sustavno proučava te se o njoj pišu brojni znanstveni radovi, kritike, recenzije. Oko nje se organiziraju različita događanja, postoje nagrade za najbolje dječje književnike i slično. Neizostavan dio dječje književnosti je i slikovnica, koja se je u Hrvatskoj razvijala od 19. stoljeća.

2.2. Kratka povijest hrvatske slikovnice

Slikovnica je u 19. stoljeću u Hrvatskoj bila vrlo dragocjen poklon koji se je poklanjao rijetko, obično za blagdane, a imao je isključivo edukativnu funkciju. Pritom je važno uzeti u obzir da su slikovnice u Hrvatskoj u 19. stoljeću čitala isključivo gradska djeca budući da su ljudi u ruralnim područjima bili uglavnom nepismeni te im nije bila dostupna literatura. U 19. stoljeću također je porastao broj živorođene djece zbog poboljšanja životnih i higijenskih uvjeta pa su odrasli počeli promišljati kako da djeci priušte kvalitetan odgoj od samog rođenja. (Miljan, 2013.)

Slikovnice su knjige koje se vrlo često unište s obzirom na to da su namijenjene djeci pa postoji informacija da prije prve hrvatske sačuvane slikovnice postoji još najmanje trinaest ranijih izdanih slikovnica. Prva hrvatska sačuvana slikovnica je *Domaće životinje* iz 1885., u izdavaštvu nakladnika Sveučilišne knjižare Franje Župana (Albrechta i Fiedlera). Na sljedećoj slici prikazana je prva hrvatska sačuvana slikovnica.

Slika 1. Prva hrvatska sačuvana slikovnica

Izvor: Majhut, 2013., str. 20.

Prvi autori tekstova za hrvatske slikovnice bili su Ljudevit Varjačić, Josip Milaković, August Harambašić, Zmaj Jovan Jovanović, Milka Pogačić, Antonija Cvijić i Stjepan Širo. U prvim hrvatskim slikovnicama nisu postojali hrvatski autori slika ili likovnih prikaza, nego se je hrvatski tekst lijepio na ilustracije iz stranih slikovnica. (Miljan, 2013.) Nažalost, prva hrvatska slikovnica nije sačuvana, ali pretpostavlja se da je nastala 1880. godine, malo prije prve sačuvane hrvatske slikovnice.

Hrvatska povijest nije bogata slikovnicama te je do početka 20. stoljeća u Hrvatskoj izdano dvadesetak slikovnica. Najviše slikovnica objavljeno je u periodu između dva rata zato što hrvatsko nakladništvo nije bilo toliko usredotočeno na tiskanje slikovnica, koliko na literaturu namijenjenu starijoj djeci. Postoji nekoliko istraživanja koja su se bavila nakladništvom hrvatskih slikovnica. Antonija Posilović napravila je istraživanje hrvatskih slikovnica od 1968. do 1982. godine te je došla do informacija da je u tome razdoblju u Hrvatskoj objavljeno oko 230 slikovnica. Jednu trećinu objavljenih slikovnica čine slikovnice hrvatskih autora, a dvije trećine slikovnica su prijevodi stranih autora. (Martinović, Stričević, 2011.)

Ne postoje istraživanja koja bi govorila o tome koliko je slikovnica u Hrvatskoj točno tiskano u novije vrijeme, ali postoje pojedinačna istraživanja za određene godine. Martinović je 2011. provela istraživanje slikovnica u 2007., 2008. i 2009. godini. U te tri godine u Hrvatskoj je izdana ukupno 481 slikovnica. Također, smatra se da je nakladništvo slikovnica u relativno lošijem položaju u ovome razdoblju zbog financijske krize, ali prodaja slikovnica stagnira, odnosno ne bilježi ni rast ni pad. (Martinović, Stričević, 2011.)

3. Slikovnica i njezina osnovna obilježja

3.1. Što je to slikovnica?

Slikovnica je knjiga koja zauzima posebno mjesto u korpusu dječje književnosti. Ona je namijenjena malom djetetu, a osim kao književno djelo, može se promatrati i kao karton za slaganje, zbirka slika bez teksta i slično. (Crnković, 1984.) Slikovnicu tako karakterizira dvodimenzionalnost (sadrži slike i tekst), a ponekad i trodimenzionalnost (slike, tekst i taktilnost). U njoj su likovna i verbalna dimenzija u međudjelovanju, ni ilustracije, a ni tekst ne mogu se zamijeniti drugima. (Hameršak, Zima, 2015.)

Dakle, slikovnica je prva knjiga s kojom dijete dolazi u kontakt, ona predstavlja spoj ilustracije i teksta, a važno je ukratko spomenuti i utjecaj slikovnice na razvoj djeteta. Tri su najvažnija čimbenika zbog kojih bi dijete trebalo gledati, slušati i čitati slikovnice.

Slikovnica pomaže djetetu da se lakše upozna i suoči sa svijetom oko sebe. Nekoliko je važnih čimbenika kojima slikovnica utječe na razvoj djeteta. Najvažniji čimbenik je da dijete gleda slikovnicu i uči preko slika u slikovnici informacije o svijetu oko sebe čak i prije nego što nauči čitati. Djeca proučavaju slikovnicu i kroz slušanje priče usvajaju novi vokabular. Tekst je vrlo važan i pomno odabran dio slikovnice zato što je tekst u slikovnici vrlo kratak pa autori tekstova u slikovnicama moraju pažljivo izabrati svaku riječ. Zahvaljujući slikovnici, dijete proširuje svoja općenita znanja o svijetu oko sebe te širi vidike i osnažuje sposobnost maštanja i zamišljanja. (Hladikova, 2014.) S obzirom na navedeno, može se zaključiti da slikovnica utječe na razvoj djetetove percepcije svijeta i mašte i daje mu nove informacije o cjelokupnom svijetu.

Idući čimbenik je činjenica da slikovnica poziva na interakciju. Slikovnice vrlo često imaju umetnute dijelove kojima pozivaju dijete na interakciju, a čak i kada to ne čine izravno, dijete je suočeno sa slikovnicom i ostvaruje bar minimalnu interakciju – okreće stranice slikovnice. Dijete se zahvaljujući interakciji sa slikovnicom uči bolje usredotočiti, jača mu pažnja i razvija mu se memorija. (Hladikova, 2014.)

Posljednji čimbenik je zadovoljstvo i radost koje dijete dobiva u interakciji sa slikovnicom. Slikovnice su zamišljene kao knjige koje pružaju užitek, zabavu i razvijaju maštu.

Zahvaljujući elementu zabavnosti i uzbuđenja, djeci se od najranije dobi pokazuje da je aktivno čitanje zabavno. U čitanju slikovnica sudjeluju članovi obitelji djeteta pa dijete razvija osjećaj ljubavi, sigurnosti i povezanosti s drugima. (Hladikova, 2014.)

Iz navedenih čimbenika, može se zaključiti da slikovnica ima nekoliko važnih funkcija na život djeteta. Te funkcije važne su za život djeteta predškolske dobi, ali i za život djeteta koje već pomalo samostalno čita. Prema tome, funkcije slikovnice su:

- a) Informacijsko-odgojna funkcija – dijete kroz čitanje slikovnice dobiva odgovore na mnogobrojna pitanja, slikovnica mu predstavlja izvor znanja, a pomoću slikovnice razvija i vlastito mišljenje (analizu, sintezu, usporedbu, uopćavanje i apstrakciju).
- b) Spoznajna funkcija – dijete kroz čitanje slikovnice provjerava svoje spoznaje i dosadašnja znanja o stvarima i svijetu oko sebe.
- c) Iskustvena funkcija – dijete kroz čitanje slikovnice dobiva iskustva o različitim događajima (primjerice, o životinjama na selu, brizi za zdravlje i slično).
- d) Estetska funkcija – dijete pomoću slikovnice razvija osjećaj za lijepo, slikovnica djeluje na njegov doživljaj stvari, a lijepa (grafički i likovno) slikovnica budi interes djeteta.
- e) Zabavna funkcija – iako se na knjigu gleda kao na sredstvo odgoja i obrazovanja, ona je za dijete prvenstveno način igre i zabave, a vrijeme provedeno sa slikovnicom ne smije djelovati kao “dresura” djeteta. (Čačko, 2000.)

3.2. Uloga ilustracije

Ilustracija i tekst u slikovnici su jednakovrijedni elementi slikovnice, odnosno nemoguće ih je razdijeliti i razmišljati o njima kao o odvojenim dijelovima slikovnice. Najvažnije je da su tekst i ilustracija u slikovnici u jednakom odnosu. Zbog toga bi ilustrator slikovnice i autor teksta u slikovnici trebali surađivati te bi trebali konstantno na umu imati činjenicu da se riječi i slike u slikovnici moraju nadopunjavati. Autor teksta trebao bi voditi ilustratora kroz slikovnicu te bi pisanje i oslikavanje slikovnice trebao biti suradnički proces. (Hladikova, 2014.)

Ilustracije su sastavni dio slikovnice zato što je slikovnica obično prvo djelo koje objedinjuje književnost i likovnu umjetnost, a s kojim se dijete susreće. Budući da manja djeca slikovnicu prvenstveno promatraju kao igračku, važno je pripaziti na detalje jer predškolsko dijete promatra slikovnicu pa govori o njezinim detaljima, bojama i likovima. Dijete u ranoj životnoj dobi ne može uočavati elemente forme te se koncentrira na boje. Osjećaj za boje je vrlo važan zato što se djeca fokusiraju na intenzitet i raspored boja. (Kos-Paliska, 1997.)

Kada se ilustracija promatra s umjetničkog aspekta, ona predstavlja poveznicu između djeteta i svijeta umjetnosti. Ilustracija ne bi trebala doslovno prepričavati sadržaj slikovnice, nego bi mu trebala davati novu, dodatnu vrijednost. Iako se ponekad čuje mišljenje da su ilustracije manje vrijedno likovno djelo, to je neistina zato što slikovnica, ali i bilo koja druga ilustrirana knjiga može biti galerija koja diže kulturnu razinu čitatelja. (Kos-Paliska, 1997.)

U slikovnici se mogu koristiti različiti stilovi ilustracija, a jedna od podjela razlikuje sljedeće stilove:

1. Apstraktni stil ilustracija – stil koji karakterizira jednostavan i sažet pristup ilustriranju. Obilježja su prisutnost likovnih elemenata poput boje, forme i koncepta.
2. Stripovski stil – ovaj je stil vrlo sličan stripovima, zaigran je i zabavan.
3. Ekspresionistički stil – stil koji želi naglasiti emocije pomoću boja.
4. Impresionistički stil – želi istaknuti impresiju nekoga trenutka u priči.
5. Folklorni stil – u ovome se stilu poziva na tradiciju te se tradicija i oponaša.
6. Naivni stil – koristi dječje slikarske postupke, namjerno teži izgledati plošno.
7. Realistički stil – inzistira se na stvarnome prikazu likova i objekata, bez unošenja intervencija.
8. Nadrealistički stil – u ovome se stilu prikazuju nestvarni elementi puni maštovitosti.
9. Romantičarski stil – prizori se raskošno ukrašavaju i koriste se tehnike starih majstora. (Balić-Šimrak, Narančić Kovač, 2011.)

Kvalitetna je slikovnica ona čije su ilustracije prikladne za djecu, koja čini sklad teksta i ilustracija i koja pomaže djetetu sa se poveže sa svijetom umjetnosti. U slikovnici je naglašena i važnost za kvalitetnom poukom pa će se u sljedećem poglavlju prikazati koja je važnost pouke u slikovnici i kako odabrati slikovnicu.

3.3. Odabir slikovnice

Različiti autori izdvajaju različite načine odabira primjerene slikovnice. Budući da se kod slikovnice radi o knjizi za dijete, slikovnica mora materijalom, formatom, opremom i sadržajem biti prilagođena djeci od najranije dobi zato što je potrebno voditi brigu o zdravlju djeteta i o njegovim razvojnim potrebama. Općenito, slikovnica bi trebala biti knjiga napravljena od čvrstih materijala, bilo bi dobro da nema oštre rubove, a ako su prisutni oštrij rubovi, trebao bi biti mekši, savitljiviji materijal (manja gramaža papira), stranice bi trebale biti spojene ili uvezane, a danas se javljaju i slikovnice koje su dopunjene zvukovnim ili taktilnim podražajima i drugim materijalima koji podržavaju djetetovu intervenciju. (Šišnović, 2011.)

Slikovnica je namijenjena djetetu pa bi stoga trebala biti i prikladne veličine za male dječje ručice. Poželjne dimenzije slikovnica su 15x20 ili 20x20. Postoje slikovnice koje sadrže tekst, ali i one koje ne sadrže tekst. Ako se radi o slikovnicama koje sadrže tekst, bilo bi dobro da su takve slikovnice napisane krupnijim, jednostavnijim fontom slova. (Šišnović, 2011.) U slikovnicama za najmanju djecu poželjna su i velika tiskana slova koja je potrebno izbjegavati kada se radi o slikovnicama koje sadrže više teksta i koje su namijenjene djeci većeg uzrasta.

Pri odabiru slikovnice dobro je orijentirati se na problemske slikovnice pa će se u idućem poglavlju prikazati što je to zapravo problemska slikovnica i prisutnost problemskih slikovnica u hrvatskoj književnosti.

4. Problemska slikovnica

U prošlosti se često na slikovnicu gledalo kao na igračku i izvor zabave za dijete pa roditelji (a ni stručnjaci) njezinom sadržaju nisu pridavali pretjerano mnogo pažnje. Bilo je važno da se djetetu slikovnica sviđa i da se ono može zabavljati slikovnicom, a priče koje su se djeci pričale prije spavanja ponajviše su bile bajke. Nije se pretjerano ulazilo u ulogu likova iz priča na djetetov život te stoga nije bilo ni pretjerane rasprave o utjecaju priča na rješavanje problema. Općenito, vladalo je mišljenje da je čitanje dobro te da su priče dobre, ali se u to mišljenje nije pretjerano ulazilo. U posljednjih dvadesetak godina u hrvatskoj književnosti, ali i u prijevodima stranih autora, uočava se pomak od slikovnice kao sredstva zabave na slikovnicu kao sredstvo učenja. Likovi slikovnica više nisu samo dobro društvo, nego su i inteligentni pomagači djetetu pa i slikovnica dobiva jedan sasvim novi zadatak.

Pretraživanjem knjižničnog korpusa slikovnica u Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica uočeno je da postoje mnogobrojne slikovnice u kojima se govori o problemima koji se mogu javiti u svakodnevnom životu, ali na način primjeren djetetu i uglavnom iz perspektive likova koji su bliski djetetu (djeca ili životinje). Orijentirane su na svakodnevne situacije, ali ih obrađuju na jednostavan i zanimljiv način. Takve slikovnice, u kojima je naglašena problemska situacija, nazivaju se problemske slikovnice. O problemskim slikovnicama u Hrvatskoj ne postoji mnogo literature, a malo je i teoretičara koji se bave samim slikovnicama.

Čičko definira problemsku slikovnicu te kaže da je to: “slikovnica koja se bavi problemskim situacijama u životu djeteta, vezana uz djetetove osjećaje, zdravlje, osobine njegove ličnosti i ponašanje, te uz odnose u obitelji i društvu.” (Čičko, 2006.) To je slikovnica koja “pomaže djetetu u rješavanju problemskih situacija¹.” Sadržaj problemske slikovnice može se vezati za različite situacije i trenutke u djetetovom životu pa može imati i raznolik opus tema.

Zanimljiva je promjena paradigme koja je vidljiva u svijetu dječjih slikovnica. U prošlosti su djeci čitane bajke i eventualno basne. U bajkama je vuk bio zao i na kraju je zbog toga doživljavao kaznu, vile su bile dobre i donosile su nagradu, vještice su bile zle i svima su htjele nauditi i slično. Novije vrijeme donosi promjenu u paradigmi stvaralaštva za djecu pa se

¹ <https://www.citajmi.info/slikovnica/> (2. 5. 2020.)

više ne pišu bajke, nego se pišu priče u kojima su glavni likovi isti oni likovi iz bajki, ali tako da ti likovi nose dobre i loše karakterne osobine te pomažu djeci. Tako jedan vuk iz Tri prašćića postaje prehladen i želi maramicu, ali mu mala tri prašćića ne želi pomoći pa ih on uči pristojnom ponašanju².

Problemske slikovnice su slikovnice koje su vrlo kompleksne za izradu. Na izradi problemske slikovnice mora raditi više stručnjaka, a preporučljivo je da se uz autora teksta i ilustratora u stvaranje problemske slikovnice uključe i psiholozi, pedagozi, rehabilitatori i drugo stručno osoblje. Uloga terapeuta je od ključnog značenja za problemsku slikovnicu posebice zato što u problemskoj slikovnici nema izbjegavanja teških, takozvanih tabu tema. U problemskoj slikovnici mogu se javiti i teške teme kao što su smrt, rastava braka ili bolesti. Problemske slikovnice su, kao što im i samo ime kaže, namijenjene rješavanju problema. One su usmjerene na rješavanje problema pa pomažu djetetu da se suoči s problemom, kritički promišlja o problemima te da pronade rješenje problema. (Martinović, Stričević, 2011.)

Problemske slikovnice često se nazivaju i tematskim pričama. Tematske priče su priče koje problematiziraju teme iz svakodnevnog života djeteta. Korištenjem tematskih priča djeci se može pomoći da na adekvatan način riješe vlastite probleme. Radionice mogu biti organizirane tako da se prvo razgovara o neželjenom i neprihvatljivom ponašanju, zatim se ističe poželjno ponašanje, a pomoću priče djecu se usmjerava na važnost prihvatljivog ponašanja. Svaka priča trebala bi biti koncipirana tako da riješi jedan problem koji se može javiti u životu djeteta. Likovi u takvim pričama trebaju biti zanimljivi i pristupačni djeci, a ne moraju biti ljudi, nego mogu biti personificirane stvari i pojave koje djeca uvijek s oduševljenjem prihvaćaju. (Budak, Cvijanović, 2015.)

U tematskoj priči treba, kao i u svim drugim pričama, biti akcijskih i zanimljivih događaja kako bi se dijete lakše poistovjetilo s tematskom pričom i usredotočilo se na rješavanje problema. Tehnika rješavanja djetetovog problema putem tematske priče vrlo je djelotvorna. Funkcionira na način da dijete više puta sluša istu priču, a kako više puta istu priču svaki puta uviđa da se problem s kojim se ono nosi može riješiti te na kraju dijete shvati da se radi o problemu koji je moguće riješiti. Rješavanje problema putem tematske priče nije jednostavan, a ni kratak proces, već proces u koji je potrebno uložiti mnogo vremena. (Budak, Cvijanović, 2015.)

² <https://www.misizmaj.com/steve-smallman-bajke-koje-su-posle-po-krivu/> (30. 5. 2020.)

Slikovnica može imati terapijsku funkciju na dijete zato što je priča medij u kojemu je moguć iscjeljujući učinak, odnosno biblioterapija. Problem je što u Hrvatskoj ne postoje kolegiji na fakultetima, znanstveni radovi i slično koji bi se bavili isključivo problemskom slikovnicom ili biblioterapijom pa se čini da su preporuke za adekvatne problemske slikovnice prepuštene Hrvatskom knjižničarskom društvu, knjižničarima, a prenose se i usmenom predajom.

5. Suvremene problemske slikovnice u Hrvatskoj prema tematici

Pretraživanjem korpusa slikovnica u Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica proučeno je dvjestotinjak raznovrsnih slikovnica koje su izdane u razdoblju od 2000. do 2020. godine te koje je moguće svrstati u problemske slikovnice. Dio problemskih slikovnica pronađen je u vlastitoj arhivi slikovnica. U problemskim slikovnicama prevladavaju slikovnice koje se mogu svesti na tri utjecajne skupine – slikovnice koje se bave tematikom roda i spola i svim drugim problemima koji proizlaze iz tih odnosa, slikovnice koje promoviraju prihvaćanje različitosti i slikovnice koje govore o adekvatnom nošenju s emocijama. Osim ovih problemskih slikovnica, postoji još cijeli niz problemskih slikovnica koje se bave drugačijim temama, kao što su važnost pravilne prehrane, ispravan odnos prema prirodi, važnost osobne higijene i drugima.

5.1. Rodno-spolna tematika

Već od najranije dobi djeteta, pa čak i prije nego što je dijete rođeno, razmišlja se u kategorijama djevojčice i dječaka. Očekuje se da djevojčice vole drugačije stvari nego dječaci, da djevojčice i dječaci imaju razlike u iznošenju emocija i slično. Međutim, te su predrasude rezultat društvenih patrijarhalnih odnosa u kojima se smatra da je rodne uloge moguće unaprijed odrediti.

Spol je kategorija koja se dobiva rođenjem pa se tako djeca rađaju kao muška ili kao ženska djeca. Rod je društveno uvjetovani konstrukt koji će se ostvariti u procesu odrastanja, a često je pojačan utjecajem društva koje definira koje bi uloge trebalo obnašati muško, a koje žensko dijete. Najveći problem pritom predstavljaju stereotipi koji pokušavaju nametnuti dječacima i djevojčicama kako bi se trebali ponašati. (Heffer, 2007.) U knjigama koje se nude djeci, a naročito u slikovnicama, vrlo se često javljaju stereotipi. Tako postoji određeni korpus slikovnica koje su namijenjene isključivo djevojčicama i onih koje su pak namijenjene isključivo dječacima.

Anderson i Hamilton su 2007. godine proveli istraživanje kojim su došli do podatka da slikovnice za djecu sadrže dvostruko više muških likova, neovisno o tome radi li se o glavnim ili sporednim likovima. U slikovnicama su također prisutni mnogobrojni rodni stereotipi koji govore što je primjereno ponašanje za ženske, a što za muške likove. (Balemarić, 2009.)

Zagoda i Kukić su 2019. godine izdali slikovnicu “Marija Jurić Zagorka” kojom nastoje prikazati život snažne žene koja je imala velik utjecaj na hrvatsku književnu povijest, a naglašava se njezina borba za školovanje, za posao koji želi raditi i pouka da se može postići sve što želi.

Đurđa Knežević je 2006. godine izdala slikovnicu “Mara i tata” u kojoj se prikazuje netipična hrvatska obitelj u kojoj djevojčica Mara ima samo tatu, a tata se o njoj brine (čita joj knjige, vodi je na izlete...). U razred dođe i dječak Goran koji ima samo mamu te se njih dvoje zamijene za roditelje jer žele vidjeti kako je to kada imaš drugog roditelja. Mara zaključuje priču idejom da je njoj tata dovoljan jer je on i tata i mama. U ovoj se slikovnici promiču dvije važne ideje. Prva ideja je ideja jednoroditeljskih obitelji što je vrlo važno budući da sve više djece živi u obitelji s jednim roditeljem. Druga ideja je ideja da tate mogu i znaju raditi sve ono što i mame.

U Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” ne postoji slikovnica “Moja dugina obitelj” u nijednoj verziji. Riječ je o slikovnici koja postoji u dvije verzije; u jednoj je glavni lik dječak Roko, a u drugoj je glavni lik djevojčica Ana. Djeca govore o svojoj obitelji koja se sastoji od dvije mame ili od dva tate. Ova je slikovnica namijenjena zaštiti temeljnih ljudskih prava zbog kojih je bio raspisan i prvi hrvatski referendum, a djecu uče da je obitelj dobra onakva kakva jest, ako u njoj vlada ljubav.

5.2. Dobri smo jer smo različiti

Suvremeni trendovi u izdavaštvu slikovnica pokazuju da je potrebno posvetiti veliku pozornost osobinama ličnosti, odnosno različitostima između osoba. Tekst i slika slikovnice usmjereni su na prihvaćanje i poštovanje tuđe različitosti. Danas život u multikulturalnom društvu spaja djecu različitih rasa, djeca žive drugačije živote nego što su ih živjeli njihovi roditelji, a često je i da se djeca moraju navikavati na drugačiju tradiciju od tradicije svojih djedova i baka, pa čak i roditelja. Također, potrebno je tematizirati i osobe koje su zbog svojih nedostataka odbačene, ali zatim su opet prihvaćene. (Halačev, 2000.) Postoji cijeli niz različitosti koje se nastoje približiti djeci, a današnje društvo teži inkluziji osoba s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom, osobama koje na bilo kojemu načelu odudaraju od prosjeka

većine. Hrvatski autori slikovnica prepoznali su različitost kao temu u slikovnicama, iako te slikovnice često nisu izdale velike izdavačke kuće, nego su takve slikovnice ostale marginalizirane u lokalnoj sredini.

Sanja Barić i Ivana Barić izdale su 2008. godine slikovnicu “Obično neobična djevojčica” koja govori o autizmu. U slikovnici se govori o djevojčici Nini koja ima autizam te se prikazuje njezin svakodnevni život. Kroz ovu slikovnicu djela uče o različitosti, o integraciji djece koja sve više teže tome da krenu u redovni odgojno-obrazovni sustav.

U Koprivnici su izdane dvije slikovnice koje se bave problemom različitosti. Jedna je “Slon kojega nisu slušale noge”, a druga je “Tako je lijepo što smo različiti”. Obje slikovnice namijenjene su suočavanju djece s različitosti. U prvoj slikovnici radi se o sloniću kojega nisu slušale noge pa su mu drugi slonovi napravili invalidska kolica, a u drugoj slikovnici radi se u zmijici koja se nije mogla igrati s drugima jer nije imala noge. Ove su slikovnice odličan izvor za učenje djece o osobama s invaliditetom te prevladavanje vlastitih strahova i predrasuda.

Slikovnicu “Bontončić ili kako svima biti prijatelj” izdao je Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida. Slikovnica je namijenjena učenju djece kako pristupiti osobama s invaliditetom, kako razbiti strah i predrasude od bolesti i kako se družiti s osobama koje izgledaju drugačije.

Đurđa Miklaužić je napisala i izdala slikovnicu “Super je bit različit” u kojoj propagira ideju da su ljudi različiti, ali su opet, u svojoj različitosti jednaki. Djeca uče da su u nečemu najbolja, a u nečemu ne te da je potrebno uzajamno se nadopunjavati. Kroz slikovnicu uče i da nije važno biti isti kao drugi, nego je potrebno sačuvati svoj identitet.

Mirjana Krizmanić autorica je slikovnice “Medo u kolicima” u kojima se javlja medo koji ne može hodati pa se šumske životinje udruže u zajedničkome cilju – izradi kolica u kojima će se ovaj medvjedić voziti. Djeca u ovoj priči mogu naučiti da je važno dobro se ophoditi prema osobama s invaliditetom te da su i te osobe dio društva.

5.3. Nositi se s vlastitim emocijama

Emocije djeteta su pod utjecajem okoline i nasljeđa. Dijete uz pomoć odraslih osoba uči emocionalnu pismenost, što znači da prepoznaje emocije, imenuje ih, povezuje emocije i situacije, opisuje emocionalni doživljaj i razumije emocije drugih ljudi. Također uči i kako

regulirati vlastite emocije. Okolina treba poticati dijete na nošenje s vlastitim emocijama, ona ga treba naučiti kako prikriti neke emocije, kako smanjiti intenzitet izražavanja nekih emocija te kako izražavati emocije na društveno prihvatljiv način³.

Tatjana Gjurković i Tea Knežević autorice su serije slikovnica u kojima se progovara o adekvatnom nošenju s emocijama, a u kojima su glavni likovi životinje. U slikovnicama se javljaju dijalози koji su korisni i za dijete i za roditelje. “Ti dijalozi su primjer podržavajuće i konstruktivne komunikacije koju je poželjno primjenjivati u razgovoru s djecom. Mudre životinje podržavaju, ohrabruju, pomažu sugovorniku prepoznati emociju koja se u njima pojavljuju te daju korisne savjete.”⁴

Slikovnica “Kad je ljut, nilski konjić grize” govori o nilskom konjiću koji je za rođendanski poklon dobio loptu. Htio se igrati, ali loptu je uzeo tigrić. Nilski konjić se je jako naljutio na tigrića pa ga je u naletu ljutnje i ugrizao. No srećom, blizu je bila mudra sova koja im je pomogla riješiti problem i pomiriti ih. Postoji još nekoliko slikovnica o suočavanju s ljutnjom iz iste serije.

Slikovnica “Ježić je tužan jer nije pobijedio u igri” govori o ježiću koji nije mogao pobijediti u igri sa slovima pa se je razljutio i postao tužan. Pomogao mu je njegov otac koji je vidio što se događa pa ga je došao zagrliti. Ježić je naučio da nema veze što nije pobijedio zato što je ovaj puta bio predzadnji, a prošli puta je bio zadnji što znači da je napredovao. Priča uči djecu da se moraju uspoređivati samo sami sa sobom, a ne s drugima.

Slikovnica “Medvjedića je strah ostati u vrtiću” pomaže djeci da se suoče s vrlo čestim strahom, strahom od ostanka u vrtiću. Ovaj strah izvor je problema za mnogu djecu i roditelje. Medvjedić nije htio ići u vrtić iako je bio vrlo druželjubiv, ali roditelji i odgojiteljica su mu pomogli da se prestane bojati te da u vrtić ide pun radosti.

Slikovnica “Ovčicu je strah jer će dobiti brata” pomaže djeci koja moraju dobiti brata ili sestru da se suoče sa svojim strahovima i da shvate da braća i sestre predstavljaju radost. Na kraju svake od ove četiri navedene slikovnice nalaze se savjeti za roditelje koji pomažu roditeljima voditi razgovor vezan za slikovnicu.

³ <http://www.vrtic-potocnica.zagreb.hr/UserDocsImages/dokumenti/Savjeti-stru%C4%8Dnjaka.pdf> (8. 5. 2020.)

⁴ <https://brickzine.hr/bogat-serijal-o-emocijama-terapeutske-slikovnice-za-djecu-ali-i-roditelje/> (8. 5. 2020.)

Sanja Pilić se u slikovnici “Stigao je brat” također bavi problemom dolaska novog djeteta u obitelj pa će i ova slikovnica pomoći djetetu da se lakše nosi sa strahovima i neizvjesnošću od dolaska novog člana obitelji.

Željka Horvat-Vukelja napisala je slikovnicu “Hrabrica” u kojoj se govori o dječaku Perici koji se svega boji, ali koji nauči savladati strah pa nauči okretati palačinke, voziti bicikl i mnoge druge hrabre stvari. Zahvaljujući ovoj slikovnici, djeca uče da je strah normalan i sastavni dio života koji je potrebno prevladati i prihvatiti.

6. Problemska slikovnica i slikovnica kao poticaj radionicama u Gradskoj knjižnici Rijeka

Slikovnice imaju ulogu u odgoju budućih čitatelja zato što odgoj u obitelji, predškolskim ustanovama i školama mora biti usmjeren poticanju čitateljskih vještina kod djece. Cjelokupni korpus dječje književnosti predstavlja umjetnički opus koji se služi riječima kako bi opisao život na način razumljiv dječjoj dobi. (Crnković, 1984.) Jedna od najvažnijih uloga dječje književnosti, a posebice slikovnice kao prve knjige dostupne djetetu je odgoj djeteta na svim razinama. Zbog toga se danas organiziraju mnogobrojni programi, posebice u knjižnicama, koji su namijenjeni djeci, a u kojima djeca imaju vođeni kontakt sa slikovnicom. Jedan od takvih programa dugi niz godina postoji u Gradskoj knjižnici Rijeka pod nazivom Pssst... Priča!

6.1. Povijest programa Pssst... priča!

Program Pssst... priča! pokrenut je 1998. godine u Gradskoj knjižnici Rijeka. Najprije je bio zamišljen kao program za predškolce, a s vremenom je (od 2008. godine) postao obiteljski program u kojemu sudjeluju i roditelji. Te je godine program postao i redovna tjedna aktivnost. Program se od tada održava jednom tjedno i traje jedan sat. U programu se čita ili priča priča te se provodi aktivnost vezana za priču. Projektom se povezuju roditelji i djeca te se nastoji aktivno uključiti roditelje koji sudjeluju u aktivnostima u kojima sudjeluje i njihovo dijete⁵.

U razgovoru s Verenom Tibljaš iz Gradske knjižnice Rijeka, dobivene su mnogobrojne vrijedne informacije o ovome programu. Program je namijenjen djeci u dobi od četiri do sedam godina i njihovim roditeljima. Djeca dolaze na radionice koje traju od 45 minuta do jednoga sata. Djeca i roditelji sjede u krugu u kojemu sjedi i voditeljica. Radionica uvijek počinje nekom pozdravnom aktivnošću, zatim slijedi uvodna igra i tematski uvod u priču. Središnji dio je interpretativno čitanje priče uz listanje slikovnice i razgovor o priči. Nakon toga dolazi kreativna aktivnost vezana za priču i uvijek isti tip pozdravne, završne aktivnosti.

Gradska knjižnica Rijeka provodi aktivnost zato što je to temeljna aktivnost kojom se djeca razvijaju u čitatelje od najranije dobi. Kroz program se dijete navikava na slušanje priče,

⁵ <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Pssst-prica> (30. 5. 2020.)

potiče se razvoj djetetove pažnje, mašte, govora, jačaju mu se komunikacijske i socijalizacijske vještine, empatija, estetski senzibilitet, pamćenje, izražavanje, ritam, osjećaj za rimu i kreativne sposobnosti. Roditelji zahvaljujući ovome programu mogu naučiti kako kod kuće organizirati aktivnost vezanu za priču i kako poticati čitanje od najranije dobi.

Slikovnice se za program odabiru na temelju estetskog senzibiliteta i poznavanja dobre dječje knjige. Knjižnica na raspolaganju ima bogatu produkciju dobrih i kvalitetno ilustriranih priča domaćih i svjetskih autora. Verena Tibljaš izrazila je i svoje mišljenje o problemskim slikovnicama u Hrvatskoj, o stanju u izdavaštvu te o važnosti problemskih slikovnica:

“U posljednjih dvadesetak godina knjižna je produkcija sve plodnija, slobodnija i bogatija po pitanju problemske slikovnice. Teme koje su nekad bile tabu (dugine obitelji, seksualno zlostavljanje, umiranje...) postaju ravnopravne teme i u svijetu ilustriranih priča, u knjigama za predškolsku djecu. Dapače, problemske slikovnice otvaraju teme koje nisu ni toliko raširene, ali su prisutne (granični poremećaj, šizofrenija, depresija, psihoza...), prate sve učestalije izazove odrastanja i posebnih potreba (ADHD, autizam, down sindrom...), a hrvatski autori nastoje pratiti stanje na tržištu te pokrivaju teme koje nisu u dovoljnoj mjeri prevedene (Đokić – Romi, Macan – nezaposlenost/siromaštvo u obitelji...). Prijevodi stranih problemskih slikovnica su češći i uistinu ima divnih primjera. Važnost problemskih slikovnica je u njihovoj snazi da kroz priču prorade temu koja djetetu može pomoći da proradi problem koji ga muči i da ga uz priču prebrodi/nadvlada/pobijedi/osvijesti/podijeli s roditeljem. Zbirka problemske slikovnice u Dječjem odjelu Stribor Gradske knjižnica Rijeka je uistinu bogata i raznolika, a važna je i zbog čestih upita odgojitelja i roditelja koji s djecom uz priču raspravljaju mnoge probleme odrastanja.”

(Verena Tibljaš, Gradska knjižnica Rijeka, 31. 5. 2020.)

6.2. Uloga i važnost programa iz perspektive nekadašnjih voditeljica

U vođenju programa Pssst... Priča! sudjeluju voditeljice pedagoških i humanističkih stupnjeva obrazovanja. S dvije je voditeljice proveden telefonski intervju, a jedna od voditeljica bila je autorica ovoga seminarskog rada pa su rezultati intervjuja i stavovi autorice rada prikazani u sljedećoj tablici.

Tablica 1. Mišljenja voditeljica programa Pssst... Priča! o problemskim slikovnicama

	Blanka Hatibović	Nikol Bali	Natalija Hercigonja
Koliko dugo ste vodili program Pssst... priča?	Šest godina u kontinuitetu.	Otprilike tri godine s manjim prekidom.	Dvije godine.
Zašto taj program smatrate važnim?	Smatram da su djeca sudionici profitirali na više razina. To su većinom bila djeca visokomotiviranih roditelja koji su između ostalog htjeli da im knjigu približe u njihovoj svakodnevici. Plus još puno drugih prednosti.	Program djeci pomaže u odabiru novih slikovnica, a roditelje potiče da djeci čitaju kod kuće.	Smatram ga važnim jer djeca slušaju i sudjeluju u pričanju priča s vršnjacima. Program potiče razgovor, izražavanje mišljenja i razgovor s drugom djecom i voditeljicom. Stoga program uz samo slušanje i čitanje priče potiče stjecanje pozitivnog stava prema izražavanju mišljenja i sudjelovanja u razgovoru.
Koje su Vam problemske slikovnice ostale u sjećanju?	Nije odgovoreno na pitanje.	Elmer i serijal o vuku koji je htio biti drugačije boje i slično.	Sve radionice vodila sam prema problemskim slikovnicama.
Zašto je, prema Vašem mišljenju, važno čitati problemske slikovnice?	Iskreno, nisam ljubiteljica problemskih slikovnica, ali vjerujem da su doprinijele tamo gdje su trebale.	Smatram da su problemske slikovnice odličan način za suočavanje s važnim životnim pitanjima s kojima se djeca ne mogu suočiti bez pomoći.	Važno ih je čitati je problemske slikovnice na jednostavan i zabavan način djeci pomažu u razumijevanju različitih osjećaja i rješavanju svakodnevnih prepreka. One također potiču razgovor i rješavanje problema.

Izvor: izrada autorice

Kao što je vidljivo, program Pssst... Priča! baziran je na problemskim slikovnicama koje su važne za razvijanje čitanja i čitateljskih navika od najranije dobi.

7. Zaključak

Slikovnici se dugi niz godina nije pridavala dovoljna pažnja te je bila smatrana isključivo dječjom igračkom. Kada joj se i počela pridavati pažnja, slikovnice su bile bazirane uglavnom na bajkama i basnama, a djeci su se prezentirali stereotipni likovi. U novije vrijeme dolazi do pojave problemske, odnosno tematske slikovnice koja djeci pomaže suočiti se sa životnim problemima na primjeren način. Problemske slikovnice su kompleksne slikovnice na čijoj su izradi obično angažirani stručnjaci različitih profila kao što su učitelji, logopedi, psihoterapeuti i drugi stručni suradnici. Takve slikovnice mogu govoriti i o mnogim nepopularnim temama kao što su smrt, istospolne obitelji, nasilje i slični. Osim što je važan tekst u tim slikovnicama, kao i u svim drugim slikovnicama, vrlo je bitna i ilustracija same slikovnice koja mora pratiti tekst i s tekstem činiti skladnu cjelinu.

U hrvatskom izdavaštvu od 2010. do 2020. godine postoji mnogo dobrih primjera problemskih slikovnice, a za potrebe ovoga rada izdvojene su tri skupine slikovnica; slikovnice koje se bave problematikom roda i spola, slikovnice koje se bave različitostima i nediskriminacijom i slikovnice koje uče djecu kako se adekvatno nositi s emocijama. Te slikovnice, ali i sve druge problemske slikovnice mogu biti poticaj za provođenje mnogobrojnih aktivnosti za djecu i roditelje.

U Rijeci se dugi niz godina provodi obiteljska pričaonica za predškolsku djecu pod nazivom Pssst... Priča!. Program vode stručni suradnici odgojno-obrazovnih profila, a cijeli program koncipiran je oko problemskih slikovnica. Cilj ovoga projekta je razvoj djeteta u skladu s najnovijim pedagoškim dostignućima te edukacija roditelja za rad s djetetom.

Problemska je slikovnica izvor problema, ali i rješenja toga problema. Ona šokira, iznenađuje, zabrinjava, ali naposljetku i rješava sve probleme i nedoumice s kojima se dijete susreće, se je nekada susrelo ili će se tek eventualno susresti. U problemskoj slikovnici stanuju žive situacije i rješenja važnih dječjih problema. Zbog toga je problemska slikovnica važna za odrastanje svakoga djeteta.

Literatura

Knjige

1. Crnković, M. (1984.), Dječja književnost, Zagreb
2. Čačko, P. (2000.), Slikovnica, njezina definicija i funkcije, u: Kakva je knjiga slikovnica, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb
3. Halačev, S. (2000.), Sadržaj slikovnica kao prilog razvoju samopouzdanja kod djece, u: Kakva je knjiga slikovnica, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb
4. Hameršak, M. (2011.), Pričalice o povijesti djetinjstva i bajke, Algoritam, Zagreb
5. Kos-Paliska, V. (1997.), Likovni govor slikovnice, u: Dječja knjiga u Hrvatskoj danas (teme i problemi), ur. Ranka Javor, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb

Članci

1. Balić-Šimrak, A., Narančić Kovač, S. (2011.), Likovni aspekti ilustracije u dječjim knjigama i slikovnicama, Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 17 No. 66, str. 10-12
2. Belamarić, J. (2009.), Ružičasto i plavo, rodno osviješten odgoj u vrtiću, Dijete, vrtić, obitelj, Vol. 15, No. 58, str. 14-17
3. Budak, V., Cvijanović, T. (2015.), Tematske priče i slikovnice za djecu u treningu socijalnih vještina, Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 20 No. 77/78, str. 34-36
4. Čičko, H. (2006.), Čitajmo im od najranije dobi, preporučeni popis slikovnica s anotacijama, Hrvatsko knjižničarsko društvo, Zagreb
5. Heffer, H. (2007.), Biološka i društvena kategorija roda u rodnoj teoriji i rodna teorija stereotipa, Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Vol. 33 No. 1, str. 165-175
6. Hladikova, H. (2014.), Children's Book Illustrations: Visual Language of Picture Books. CRIS - Bulletin of the Centre for Research and Interdisciplinary Study. 2014. 10.2478/cris-2014-0002.
7. Majhut, B. (2013.), Počeci hrvatske slikovnice, Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 19 No. 71, str. 20-22

8. Martinović, I., Stričević, I. (2011.), Slikovnica: prvi strukturirani čitateljski materijal namijenjen djetetu, Libellarium, IV, I, str. 39 - 6
9. Miljan, Z. (2013.), Dječje radosti 19. stoljeća – slikovnica – edukativna dječja igračka, Povijest u nastavi, Vol. 21 No. 1, str. 1-21
10. Šišnović, I. (2011.), Odgojno-obrazovna vrijednost slikovnice, Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, Vol. 17 No. 66

Mrežni izvori

1. <https://www.citajmi.info/slikovnica/> (2. 5. 2020.)
2. <http://www.vrtic-potocnica.zagreb.hr/UserDocsImages/dokumenti/Savjeti-stru%C4%8Dnjaka.pdf> (8. 5. 2020.)
3. <https://brickzine.hr/bogat-serijal-o-emocijama-terapeutske-slikovnice-za-djecu-ali-i-roditelje/> (8. 5. 2020.)
4. <https://gkr.hr/Vodic-za-korisnike/Nasi-programi/Za-djecu-i-roditelje/Psst-prica> (30. 5. 2020.)
5. <https://www.misizmaj.com/steve-smallman-bajke-koje-su-posle-po-krivu/> (30. 5. 2020.)

Slikovnice

1. Bali, N., Prilika, A. (2017.), Slon kojega nisu slušale noge, Udruga za pomoć osobama s intelektualnim teškoćama Latice, Koprivnica
2. Bali, N., Janči, A. (2019.), Tako je lijepo što smo različiti, Naklada Vošicki, Koprivnica
3. Barić, S., Barić, I. (2008.), Obično neobična djevojčica, Grad Rijeka, Rijeka
4. Gjurković, T. (2015.), Kad je ljut, nilski konjić grize, Evenio, Varaždin
5. Gjurković, T. (2017.), Ježić je tužan jer nije pobijedio u igri, Evenio, Varaždin
6. Gjurković, T. (2016.), Medvjedića je strah ostati u vrtiću, Evenio, Varaždin
7. Gjurković, T. (2016.), Ovčicu je strah jer će dobiti brata, Evenio, Varaždin
8. Horvat-Vukelja, Ž. (2016.), Hrabrica, Školska knjiga, Zagreb
9. Knežević, Đ. (2006.), Mara i tata, Pučko otvoreno učilište Korak po korak, Zagreb
10. Krizmanić, M., Biočić, A., (2001.), Medo u kolicima, Biblioteka Štiglic, Sisak

11. Marušić, J. (2002.), Bontončić ili kako svima biti prijatelj, Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida, Zagreb
12. Miklaužić, Đ. (2003.), Super je biti različit, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb
13. Pilić, S. (2006.), Stigao je brat, Kašmir promet, Zagreb
14. Šegota, I. i sur. (2018.), Moja dugina obitelj, Dugine obitelji, Zagreb
15. Zagoda, T., Kukuć, D. (2019.), Marija Jurić Zagorka, Opus Gradna, Zagreb

Popis slika

Slika 1. Prva hrvatska sačuvana slikovnica	3
--	---

Popis tablica

Tablica 1. Mišljenja voditeljica programa Pssst... Priča! o problemskim slikovnicama	19
--	----